

1 ■ Bölüm

Ölçme ve Değerlendirme

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız.

1. Cihannüma isimli eser _____ adlı bilim insanına aittir.
2. Coğrafya kelimesini ilk kez MÖ III. yüzyılda _____ adlı filozof kullanmıştır.
3. Uluslararası ilişkiler _____ coğrafyanın yararlandığı bilimlerdenidir.
4. Yerkürenin katılmış üst kısmına _____ adı verilir.
5. Beşerî olayların gerçekleştiği yaşam alanına _____ ortam denir.

B) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

6. Aşağıda, Türkiye'nin Karadeniz kıyısında coğrafi ortamın kullanım biçimine ait bir görsel örneği verilmiştir.

Doğal ortamın kullanım biçimini doğanın sürdürülebilirliği açısından değerlendiriniz?

.....

.....

.....

7. Hidrosferi oluşturan çeşitli su ortamlarını (deniz, göl, akarsu vb.) ve hidrosferde meydana gelen doğa olaylarını (su döngüsü, akıntılar, dalgalar vb.) inceleyen coğrafya biliminin alt dalına sular coğrafyası adı verilir.

Sular coğrafyasının araştırma ve inceleme yapabilmesi için yararlandığı diğer bilimler neler olabilir?

.....

.....

.....

8. Yaşadığınız yere ait coğrafi özelliklerin bilinmesi günlük hayatta ne gibi kolaylıklar sağlar?

.....

.....

9. Coğrafya bilimi fiziki ve beşerî olmak üzere ikiye ayrılır. Fiziki coğrafya, doğal ortamlar ile bu ortamlarda meydana gelen olayları inceler. Beşerî coğrafya ise doğal ortamdaki insan faaliyetlerini inceler. Fiziki coğrafya _____ gibi alt dallara ayrılır.

Metinde boş bırakılan alana neler yazılmalıdır?

.....

.....

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

Yaşamımızın hemen her alanında enerjiye gereksinim duyarız. Evlerin ısıtılması, taşıtların hareket etmesi, toprağın sürülmesi gibi etkinlikler enerji kullanımı gerektirir. Enerji çeşitli kaynaklardan elde edilebilir. Dünyanın toplam enerji gereksiniminin önemli bir bölümü kömür, doğal gaz ve petrol gibi fosil yakıtlardan karşılanır. Su, jeotermal, biyokütle, rüzgâr ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynakları daha az kullanılır. Enerji gereksiniminin önemli bir kısmının kömür, petrol ve doğal gazdan karşılanıyor olması çeşitli çevre sorunlarının yaşanmasına neden olur. Bu çevre sorunlarından bazıları; doğal bitki örtüsünün tahrip edilmesi, tarım alanlarının yok edilmesi, atmosfere salınan karbon oranının artmasıdır. Bu sorunları azaltmak ya da ortadan kaldırmak için yapılabilecek şeylerden bazıları; toplumu enerji konusunda bilinçlendirmek, alternatif enerji kaynaklarının kullanımını yaygınlaştırmak, atmosferde artan karbon miktarının azaltılması için ağaçlandırma çalışmalarını yaygınlaştırmak ve fosil yakıtların enerji üretimindeki payını azaltmaktır.

(10 ve 11. soruları metne göre cevaplayınız.)

10. İnsanların günlük yaşamında ihtiyaç duyduğu enerjiyi aşağıdaki enerji kaynaklarından hangisi daha fazla karşılar?

- A) Su B) Petrol C) Biyokütle
D) Jeotermal E) Güneş enerjisi

11. Günümüzde petrol, doğal gaz ve kömür gibi enerji kaynaklarının enerji ihtiyacının karşılanmasında yoğun olarak kullanılmasının coğrafi ortamda meydana getirdiği olumsuz etkinin en aza indirilebilmesi için aşağıdakilerden hangisinin yapılması uygun olmaz?

- A) Enerji tasarrufu bilincinin toplumlarda yaygınlaştırılması
B) Yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji üretimindeki payının artırılması
C) Doğal gaz ile enerji üreten termik santrallerin sayısının artırılması
D) Petrol ve doğalgaz gibi enerji kaynaklarının enerji üretimindeki payının azaltılması
E) Kömür ve petrol gibi enerji kaynaklarının ortaya çıkardığı olumsuz etkiyi azaltmak için ağaçlandırma çalışmalarının yaygınlaştırılması

12. Aşağıdaki insan etkinliklerinden hangisi doğaya daha uyumludur?

- A) Akarsuların ulaşımında kullanılması
B) Evsel atıkların akarsulara aktarılması
C) Artan enerji ihtiyacı için termik santrallerin sayıca artırılması
D) Verimli tarım alanlarının yerleşim alanı hâline dönüştürülmesi
E) Hasattan sonra tarımsal ürün artıklarının (anızların) yakılması

13. Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ'da coğrafya bilimine katkı sağlayan bilim insanlarından değildir?

- A) Harizmi
B) İbn-i Haldun
C) İbn-i Batuta
D) Kâtip Çelebi
E) Muhammed İdrisi

14. Beşerî coğrafyanın öncüsüdür. Yaptığı çalışmaları Mukayeseli Genel Coğrafya eserinde toplamıştır.**Özellikleri verilen coğrafyacı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Aristo
B) Karl Ritter
C) Fredrich Ratzel
D) A. Von Humbolt
E) Erotesthenes

15. Yeni Çağ'da Kristof Kolomb, Magellan gibi isimlerin yapmış olduğu coğrafi keşifler; coğrafya bilimine önemli katkılar sağlamıştır.

- I. Yeni dünya karalarının keşfedilmesi,
II. Dünya'nın şeklinin küre olduğunu ispatlaması,
III. Coğrafya biliminin metodolojisinin oluşturulması

gibi gelişmelerden hangileri coğrafi keşiflerin coğrafya bilimine sağladığı katkılardandır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2. Bölüm

Ölçme ve Değerlendirme

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız.

1. Dünya'nın Ekvator'dan şişkin, kutuplardan basık, kendine özgü şekline _____ adı verilir.
2. Kalıcı kar sınırı, Ekvator'dan kutup noktalarına doğru gidildikçe _____ yaklaşır.
3. Dinamik basınç alanları, Dünya'nın _____ hareketine bağlı olarak oluşmuştur.
4. Dünya'nın yörüngesi üzerinde Güneş'e en yakın olduğu konuma _____ adı verilir.
5. Kuzey Yarım Küre'de yaz mevsimi _____ günü başlar.

B) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

6. Dünya'nın şeklinin kutuplardan basık, Ekvator'dan şişkin olan kendine özgü şekline geoid adı verilir. Dünya'nın şeklinin geoid olması şeklinin tam bir küre olmadığını kanıtlar.

Dünya'nın şeklinin tam bir küre olmadığını kanıtlayan özellikler nelerdir?

.....

.....

.....

7. Dünya üzerindeki bir noktanın Güneş'in karşısından geçme hızına çizgisel hız adı verilir. Çizgisel hız Ekvator'dan kutup noktalarına gidildikçe azalır. Bu durum yaşanan gündüz süresini etkiler.

Yaşanılan gündüz süresinin bugüne göre daha az olması için çizgisel hızda ne tür bir değişimin olması gerekir?

.....

.....

.....

8. Aşağıdaki tabloda Türkiye'deki gündüz süresinin durumuna ait birtakım çıkarımlarda bulunulmuştur.

	AYLAR											
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Gündüz süresinin gece süresinden uzun olduğu aylar	☐	☐	☐	☒	☒	☒	☒	☒	☐	☐	☐	☐
Gündüz süresinin gece süresinden kısa olduğu aylar	☒	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☒	☒

Güneş, bir yerde yaşanan gündüz süresinin 12 saatin üzerinde olduğu durumda; gündüz süresinin 12 saatin altında olduğu duruma göre daha erken doğar ve daha geç batar.

Buna göre Türkiye'de hangi aylarda Güneş'in daha erken doğup daha geç batması beklenir?

.....

.....

.....

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

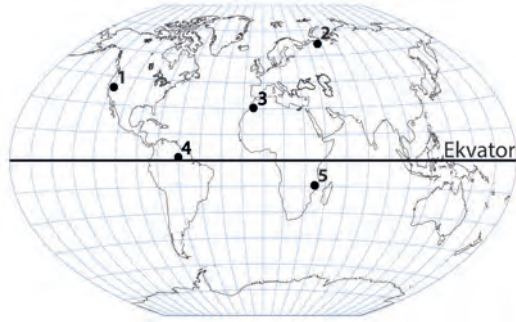
9.

- I. Dinamik basınç alanları oluşur.
- II. Yer çekimi Ekvator'da kutup noktalarına göre daha fazladır.
- III. Paralel dairelerinin boyları Ekvator'dan kutup noktalarına doğru gidildikçe kısalır.

Verilenlerden hangileri Dünya'nın şeklinin geoit olduğunu kanıtlar?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

10. Enlem etkisine bağlı olarak orman üst sınırı Dünya'nın her yerinde aynı değildir.

Buna göre haritadaki numaralandırılmış noktalardan hangisinde orman üst sınırı daha yüksektir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

11. Gurup ve tan süresi, Ekvator'dan kutup noktalarına gidildikçe uzar.

Buna göre Türkiye'de bulunan bir kişi Güneş'in doğuş anını daha uzun süre seyretmek isterse aşağıdaki ülkelerden hangisine gitmelidir?

- A) Mısır
B) Hindistan
C) Norveç
D) Brezilya
E) Almanya

12. Aşağıdaki aylardan hangisinde Türkiye'de gündüz süresi gece süresinden **daha uzundur?**

- A) Ocak B) Ekim C) Aralık
D) Nisan E) Şubat

13. Eksen eğikliği açısının 30° olması durumunda Yengeç Dönencesi'nin aşağıdaki enlemlerden hangisinden geçmesi beklenirdi?

- A) Ekvator
B) 30° güney enlemi
C) 30° kuzey enlemi
D) $23^\circ 27'$ güney enlemi
E) $23^\circ 27'$ kuzey enlemi

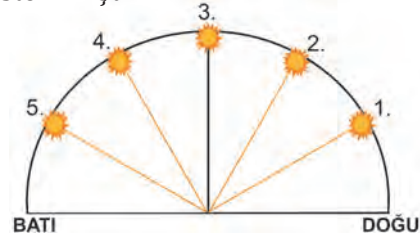
14. Sürekli rüzgârların esiş yönünün sapmasında;

- I. Dünya'nın yıllık hareketi,
- II. Dünya'nın şeklinin geoit olması,
- III. Dünya'nın günlük hareketinin hareket yönü

gibi faktörlerden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

15. Aşağıdaki görselde, beş ayrı noktada aynı anda Güneş'in ufuk düzlemindeki konumları gösterilmiştir.

Buna göre konumları verilen noktalardan hangisinde yerel saat daha geridir?

- A) 1. B) 2. C) 3. D) 4. E) 5.

16. Eksen eğikliği nedeniyle yarım kürelerde aynı anda birbirine zıt mevsimler yaşanır.

Buna göre aşağıdaki ülkelerden hangisi ile Türkiye'de buğday hasadının yapıldığı dönem arasında daha çok zaman farkı oluşur?

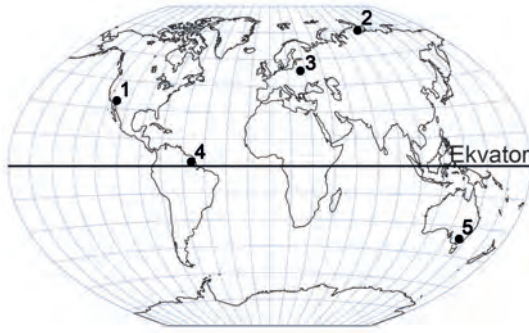
- A) Almanya
B) İran
C) Yunanistan
D) Arjantin
E) Mısır

17. Rize’de yaşayan bir coğrafya öğretmeni; derste öğrencilerine bugün yaşanan gündüz süresinin dünden kısa olduğunu, yarından uzun olacağını söylemiştir.

Buna göre coğrafya öğretmeni söylemini hangi gün söylemiş olabilir?

- A) 3 Ocak
- B) 21 Mart
- C) 21 Aralık
- D) 21 Haziran
- E) 23 Eylül

18. Dönenceler dışındaki noktalarda yatay düzleme dik olarak yerleştirilmiş çubukların gölge yönü yıl içinde değişmez.

Buna göre yukarıdaki haritada numaralandırılmış noktalarda yatay düzleme dik olarak yerleştirilmiş olan çubuklardan hangisinde gölge yönü yıl içinde değişim gösterir?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

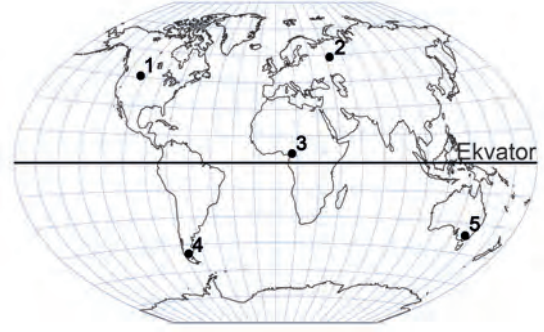
19.

- I. Muson rüzgârlarının oluşması
- II. Dinamik basınç alanlarının oluşması
- III. Gün içinde gölge yönünün değişmesi
- IV. Yıl içinde gündüz sürelerinin değişmesi

Yukarıdakilerden hangileri eksen eğikliğinin sonuçları arasında yer alır?

- A) Yalnız I
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) I, II ve IV

20.

Yukarıdaki dünya haritasında verilen noktalardan hangisinde, yaşanan gündüz süresinin yıl içindeki değişimi diğerlerine göre daha azdır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

21. Eksen eğikliği açısının artması durumunda:

- I. orta kuşağın genişlemesi,
 - II. tropikal kuşağın daralması,
 - III. kutup kuşağının genişlemesi
- gibi durumlardan hangilerinin gerçekleşmesi beklenirdi?**

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

22. Matematik iklim kuşaklarının sınırları belirlenmesinde;

- I. eksen eğikliği,
- II. okyanus akıntıları,
- III. kara ve denizlerin dağılışı

gibi faktörlerden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

4

■ Bölüm

Ölçme ve Değerlendirme

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız.

1. Silindir projeksiyon ile çizilen bir haritada hata oranı _____ çevresinde en azdır.
2. Haritaların küçültme oranına _____ adı verilir.
3. Renklendirme yöntemi kullanılarak oluşturulan haritalara _____ adı verilir.
4. Şehir planları _____ ölçekli haritalardandır.
5. Eş yükselti eğrileri ile oluşturulan haritalara _____ haritası adı verilir.

B) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

6.

Orta Çağ'da Avrupa'daki tutuculuğun bilim üzerindeki baskı ve engellemeleri haritacılık alanını da etkilemiştir. Buna karşın İslam dünyası pek çok bilimsel alanda olduğu gibi haritacılık alanında da parlak bir dönem yaşamıştır. Hârizmi, Biruni, Kaşgarlı Mahmut, İdrisi gibi bilim insanları haritacılık alanında önemli çalışmalar yapmıştır.

İslam dünyasının Orta Çağ'da başta haritacılık olmak üzere bilimsel alanda önemli çalışmalar yapmış olmasının nedenleri neler olabilir?

.....

.....

.....

7.

Coğrafi Bilgi Sistemleri; bugün coğrafyacıların, çeşitli mühendislik alanlarındaki uzmanların ve hatta günlük hayatta insanların çok farklı alanlarda kullanıldığı gelişmiş bir sistem hâline dönüşmüştür.

Günümüzde Coğrafi Bilgi Sistemleri günlük hayatta hangi amaçlar için kullanılmaktadır?

.....

.....

.....

8. Uzaktan algılama yönteminin faydaları nelerdir?

.....

.....

.....

9. Renklendirme yöntemi ile oluşturulmuş haritalarda kullanılan renkler ne anlama gelmektedir?

.....

.....

.....

10. Haritalarda ölçek kullanılmasının gerekçeleri neler olabilir?

.....

.....

.....

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11.

- I. Alanların değişmesi
- II. Açılarının değişmesi
- III. Şekillerin bozulması

Hangileri haritalarda Dünya'nın küresel şeklinden kaynaklanan hatalardandır?

- A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

12. Kuzey Kutup Noktası'nı merkeze alan bir düzlem projeksiyon ile çizilmiş dünya haritasında hata oranı aşağıda verilen ülkelerden hangisinde daha azdır?

- A) Brezilya B) Norveç C) Türkiye
D) Avustralya E) Mısır

13. Bir yerin haritasının çizimine başlanılmadan önce aşağıdakilerden hangisinin belirlenmesi gerekir?

- A) Ölçek
B) Lejant
C) Yön oku
D) Kullanım amacı
E) Coğrafi koordinat

14. Türkiye siyasi haritasının ölçeğinin paydası iki kat büyütüldüğünde haritada İzmir ile İstanbul arası uzaklık hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) 2 kat küçülmüştür.
B) 2 kat büyümüştür.
C) 4 kat küçülmüştür.
D) 4 kat büyümüştür.
E) 8 kat küçülmüştür.

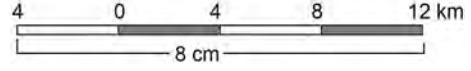
15.

- I. Türkiye fiziki haritası
- II. Türkiye idarî bölünüş haritası
- III. Trabzon ili jeomorfoloji haritası

Yukarıda konularına göre verilen harita türlerinden hangileri tematik haritalardandır?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

16.

Yukarıdaki çizgi ölçeğin kesir ölçek karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1/200.000
B) 1/400.000
C) 1/600.000
D) 1/800.000
E) 1/1.000.000

17. 1/2.000.000 ölçekli dünya fiziki haritasının ölçek paydasındaki sayı iki kat büyütülerek tekrar çizilmiştir.

Elde edilen haritada;

- I. hata oranı,
- II. küçültme oranı,
- III. ayrıntıyı gösterme gücü

gibi özelliklerden hangilerinin artması beklenir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

18. Türkiye fiziki haritasında;

- I. eğim bulma,
- II. profil oluşturma,
- III. idari sınırları belirleme

işlemlerinden hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

19. "Dünya'nın Görünümü" adlı eser _____ 'ye aittir. Eserinde 2.402 şehir ve coğrafi unsurun koordinatları yer alır.

Metinde boş bırakılan alana aşağıdaki bilim insanlarından hangisi yazılmalıdır?

- A) Piri Reis
B) Biruni
C) Ali Macar Reis
D) Hârizmi
E) Kâtip Çelebi

20. Yeryüzünde geniş alan kaplayan göl, ova, orman gibi mekânsal veriler haritalara aktarılırken

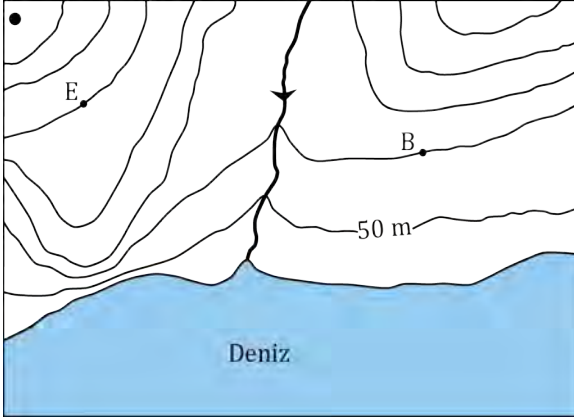
- I. alan,
- II. çizgi,
- III. noktalama

yöntemlerinden hangileri kullanılır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

21. Uşak ili, 1/1.000.000 ölçekli Türkiye siyasi haritasında yaklaşık 50 cm² alan kapladığına göre Uşak ilinin iz düşümsel gerçek alanı kaç km² dir?

- A) 1.000
- B) 2.000
- C) 3.000
- D) 4.000
- E) 5.000

(22 ve 23. soruları aşağıdaki topoğrafya haritasına göre cevaplayınız.)

22. Topoğrafya haritasında aşağıdaki yer şekillerinden hangisi yoktur?

- A) Sırt
- B) Falez
- C) Zirve
- D) Delta
- E) Akarsu vadisi

23. Topoğrafya haritasındaki E ve B noktaları arası yükselti farkı kaç metredir?

- A) 100
- B) 150
- C) 200
- D) 255
- E) 300

24. Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ'da haritacılık alanına katkı sağlamış Türk ve Müslüman bilim insanlarından değildir?

- A) İdrisi
- B) Biruni
- C) Hârizmi
- D) Kâtip Çelebi
- E) Kaşgarlı Mahmut

25. Bir haritanın yalnızca ölçeğinden yararlanılarak

- I. eğim hesaplama,
- II. alan hesaplama,
- III. uzunluk hesaplama

işlemlerinden hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

26. Eş yükselti eğrilerinin bir yamaçta eğimin azaldığı yöne doğru yapmış olduğu bükümlere adı verilir.

Yukarıdaki metinde boş bırakılan alana aşağıdaki yer şekillerinden hangisi yazılmalıdır?

- A) Sırt
- B) Boyun
- C) Haliç
- D) Plato
- E) Kapalı çukur

27. Aşağıdakilerden hangisi eş yükselti eğrilerinin özelliklerinden değildir?

- A) Eş yükselti eğrileri kapalı eğrilerdir.
- B) Sıfır metre eş yükselti eğrisi deniz kıyısını gösterir.
- C) Eş yükselti eğrilerinde dıştan içe doğru yükselti artar.
- D) Bir eş yükselti eğrisi üzerindeki tüm noktaların yükseltileri aynıdır.
- E) Eş yükselti eğrileri arası yükselti farkı yer şekillerinin eğim durumuna göre değişir.

5 ■ Bölüm

Ölçme ve Değerlendirme

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız.

1. Hava olaylarının (sıcaklık, basınç, rüzgâr, yağış vb.) uzun yıllar boyunca gösterdiği ortalama duruma _____ adı verilir.
2. Yengeç Dönencesi'nin kuzeyindeki dağların _____ yamaçları bakı etkisindedir.
3. Yükseltinin sıcaklığa etkisi ortadan kaldırılarak hazırlanan haritalara _____ izoterm haritaları denir.
4. Eksen eğikliğinin etkisiyle oluşan _____ rüzgârları, yaz ve kış mevsimlerine göre yön değiştiren devirli rüzgârlardandır.
5. Sıcak ve soğuk hava kütlelerinin karşılaşma alanında _____ yağışları görülür.

B) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

6. Aşağıdaki haritada Samsun ve Kayseri illerine ait yıllık ortalama sıcaklık değerleri verilmiştir.

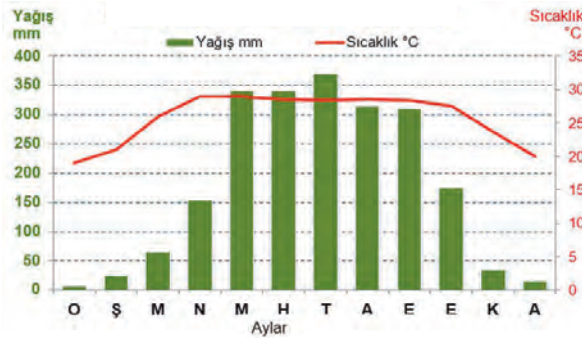
Verilen illerde yıllık ortalama sıcaklık değerlerinin enleme uygunluk göstermemesinde etkili olan faktörler nelerdir?

.....

.....

.....

7. Aşağıda bir yere ait aylık ortalama sıcaklık ve yağış haritası verilmiştir.

Grafikteki bilgilerden hareketle o yerde etkili olan iklim özellikleri hakkında neler söylenebilir?

.....

.....

.....

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

8. Atmosferin bütün katmanlarında su buharı yoktur. Bu nedenle bulut ve yağış oluşumu her katmanda görülmez.

Buna göre bulut ve yağış oluşumunun görüldüğü atmosfer katmanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ekzosfer B) Troposfer C) Stratosfer
D) Şemosfer E) İyonosfer

9. İklim; sıcaklık, basınç, yağış gibi hava olaylarının uzun yıllar boyunca göstermiş olduğu ortalama durumdur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi iklim tanımlamasına uygun bir ifadedir?

- A) Doğu Karadeniz kıyıları, hafta boyunca yağışlı geçti.
B) Erzurum'da ocak ayı sıcaklık ortalaması mevsim normallerinin altında gerçekleşti.
C) Antalya çevresinde yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır.
D) Türkiye, hafta başından itibaren batıdan gelen yağışlı bir hava kütesinin etkisi altına girecek.
E) Türkiye'nin iç kesimlerindeki çiftçiler, üç gün boyunca zirai don yaşanma olasılığına karşı uyarıldı.

10. Aynı enlem üzerindeki noktalarda farklı iklim özelliklerinin yaşanmasında aşağıdakilerden hangisi etkili değildir?

- A) Nemlilik durumlarının farklı olması
B) Yükselti ortalamalarının farklı olması
C) Denize olan uzaklıklarının farklı olması
D) Güneş ışınlarının yere düşme açısının farklı olması
E) Farklı karakterdeki okyanus akıntılarının etkisinde kalması

11. Aşağıdaki iklim tiplerinden hangisinde sıcaklığın arttığı dönem ile yağışın arttığı dönem birbiriyle benzerlik göstermez?

- A) Akdeniz B) Tundra C) Savan
D) Muson E) Sert karasal

12. Aşağıda belirtilen rüzgârlardan hangisinin sıcaklık üzerindeki etkisi enlem faktörü ile açıklanamaz?

- A) Kutup
B) Karayel
C) Lodos
D) Föhn
E) Sirokko

13. Aşağıdaki tabloda üç farklı hava kütesinin mutlak nem miktarları ve bağıl nem oranları verilmiştir.

Hava kütesi	Mutlak nem (gr)	Bağıl nem(%)
I.	2,4gr	%50
II.	4,3gr	%50
III.	6,2gr	%50

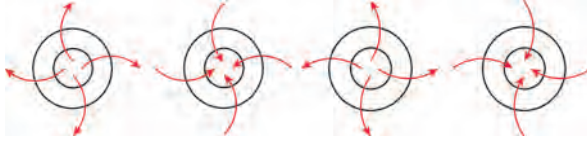
Tablodaki bilgilerden yararlanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) III. hava kütesinin sıcaklığı daha fazladır.
B) Üç hava kütesinin de maksimum nemleri aynıdır.
C) III. hava kütesinde yağış olma olasılığı daha yüksektir.
D) I. hava kütesinin nem açığı oranı diğerlerinden daha fazladır.
E) I. hava kütesinin sıcaklığı II. hava kütesinin sıcaklığından daha fazladır.

14. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin mutlak konumunun iklim üzerine etkilerinden değildir?

- A) Cephe yağışlarının görülmesi
B) Batı rüzgârlarının etkisi altında bulunması
C) Kuzeyden gelen rüzgârların sıcaklığı düşürmesi
D) Dağların güney yamaçlarının bakı etkisinde olması
E) Aynı anda farklı mevsim özelliklerinin bir arada görülmesi

15. Coğrafya öğretmeni, sınıfta basınç alanlarındaki hava hareketlerini tahtaya aşağıdaki gibi çizerek öğrencilerden bu basınç merkezleriyle ilgili yorumlar istemiştir.

I II III IV
Aşağıda verilen öğrenci yorumlarından hangisi yanlıştır?

- A) Ömer: II. basınç merkezi alçak basınç alanıdır.
B) Ayşe: I. basınç merkezi Kuzey Yarım Küre'de yer alır.
C) Ali: III. basınç merkezinde yükselici hava hareketi yaşanır.
D) Duygu: IV. basınç merkezi Güney Yarım Küre'de yer alır.
E) Mert: I. ve III. basınç merkezinde yüksek basınç etkilidir.

16. Yıl boyu yüksek basınç alanı olan bir yer için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yağış miktarı azdır.
B) Bitki örtüsü zayıftır.
C) Sıcaklık farkı fazladır.
D) Hava genellikle açıktır.
E) Çevreden merkeze hava hareketleri görülür.

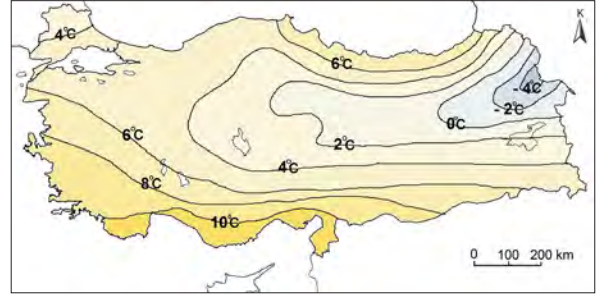
17. Aşağıdaki tabloda bir bölgeye ait sıcaklık ortalamasının ve yağış miktarının mevsimlere göre dağılışı verilmiştir.

	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Sıcaklık (°C)	-4	10	22	14
Yağış (mm)	350	250	100	150

Buna göre bölge ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Yağış rejimi düzenlidir.
B) Yıllık yağış miktarı 850 mm'dir.
C) Kış yağışları genellikle kar şeklindedir.
D) Yaz mevsiminde sıcaklık ortalaması 20°C üzerindedir.
E) Yaz ile kış mevsimleri arasındaki sıcaklık farkı 26°C'dir.

Aşağıda, Türkiye'de ocak ayı indirgenmiş izoterm haritası verilmiştir.

(18 ve 19. soruları haritayı kullanarak cevaplayınız.)

18. Haritadaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Sıcaklığın dağılışı enleme tam olarak uyuzmaz.
B) Doğusunda yükseltinin etkisiyle sıcaklık ortalaması daha düşüktür.
C) Sıcaklık ortalaması Akdeniz kıyılarındadır daha yüksektir.
D) Kıyılardan iç kesimlere doğru gidildikçe sıcaklık ortalaması genel olarak düşer.
E) En yüksek sıcaklık ortalaması ile en düşük sıcaklık ortalaması arasındaki fark 14°C'den fazladır.

19. Ocak ayı indirgenmiş sıcaklık ortalamasının 10°C'nin üzerinde olduğu yerler aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Akdeniz kıyıları
B) Tuz Gölü çevresi
C) Van Gölü'nün kuzeyi
D) Marmara Denizi kıyıları
E) Doğu Karadeniz kıyıları

20. Bağıl nem oranı ile bulutluluk oranı arasında bir bağlantı kurulmak istenirse aşağıda verilen merkezlerin hangisinde yıl içinde güneşlenme süresi diğerlerine göre daha fazladır?

- A) Rize
B) Şanlıurfa
C) Uşak
D) Yozgat
E) Kayseri

Ölçme ve Değerlendirme

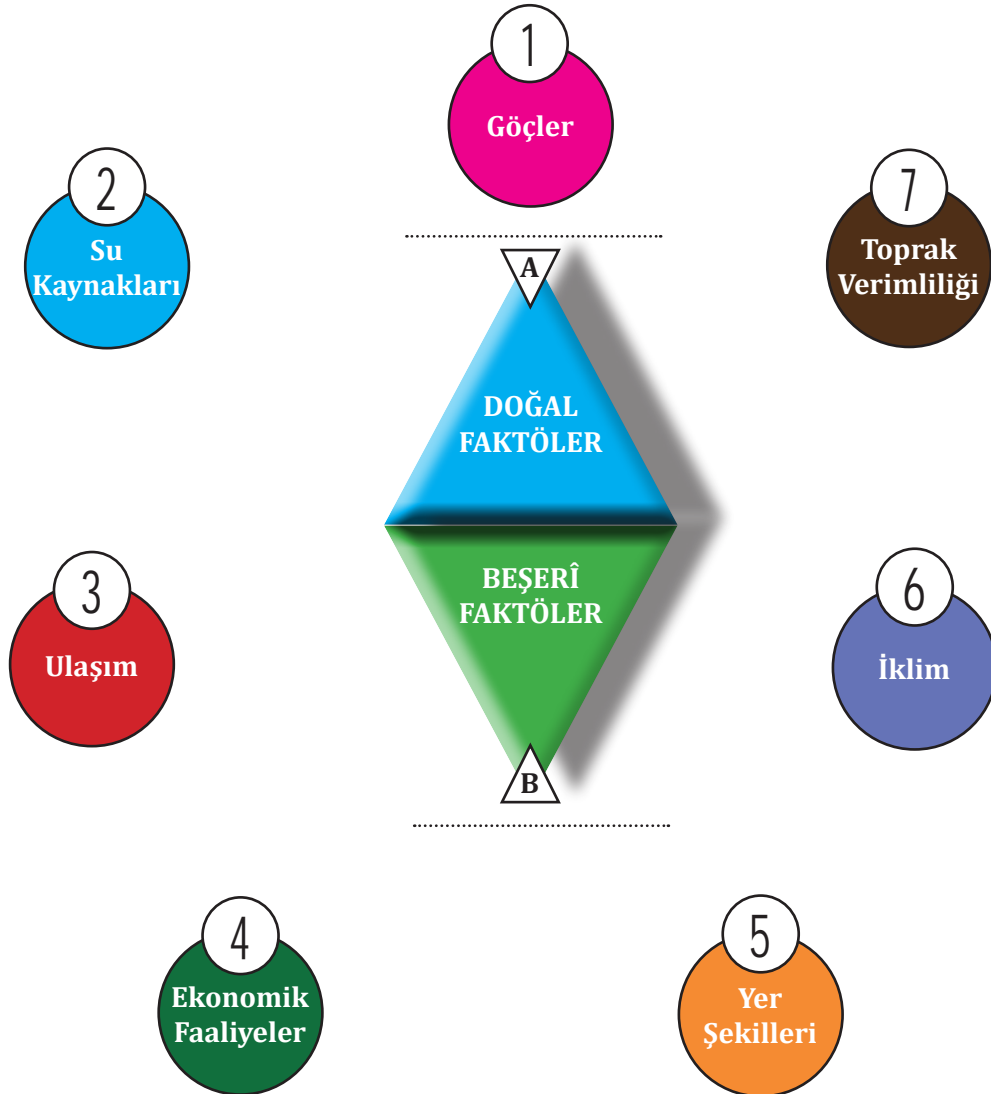

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız.

1. Şehir yerleşmelerinin yapı malzemesinin seçilmesinde _____ koşullarının etkisi daha azdır.
2. Köylerin sınırları içerisinde bulunan köyden daha küçük yerleşim alanlarına _____ yerleşmeleri adı verilir.
3. Nüfusu 1.000.000'un üzerindeki şehir yerleşmelerine _____ adı verilir.
4. Çukurova ve Güney Marmara ovalarında toprak _____ olduğu için yerleşmeler yoğundur.
5. Yer altı kaynaklarının çıkarıldığı ve işlendiği yerlerde _____ şehirleri kurulmuştur.

B) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

6. Aşağıda yerleşmelerin dağılımını etkileyen bazı faktörler verilmiştir. Bu faktörleri doğal ya da beşerî olma durumuna göre eşleştirerek numaralarını noktalı alanlara yazınız.

7. Aşağıdaki görselde, ilk insanların mesken olarak kullandığı mağara yerleşmesi gösterilmiştir.

Sizce ilk insanlar mağaraları neden yerleşim alanı olarak kullanma ihtiyacı hissetmiştir?

.....

8.

Bitki örtüsünün gür olduğu ormanlık alanlar yerleşme için elverişli değildir. Bu alanların ekonomik faaliyetleri ve ulaşım olanakları yetersiz olması yerleşmeyi sınırlandırmıştır.

Bitki örtüsünün yoğun olmasından dolayı dünyada yerleşmelerin sınırlandığı alanlardan örnekleri aşağıdaki alana yazınız.

.....

9. Türkiye'nin Karadeniz kıyı kuşağında kırsal yerleşmelerin dağınık olmasında etkili olan faktörler nelerdir?

.....

10.

Türkiye'de Alacahöyük, Catalhöyük ve Göbeklitepe gibi geçmiş dönemlere ait yerleşme kalıntıları, Türkiye'nin geçmişten günümüze insanlar tarafından yaşam alanı olarak tercih edildiğinin bir göstergesidir.

Türkiye'nin geçmişten bugüne insanlar tarafından yerleşim alanı olarak seçilmesinin nedenleri neler olabilir?

.....

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi yerleşmelerin yer seçimini etkileyen beşerî faktörlerden değildir?

- A) Göç olgusu
B) Su kaynakları
C) Ulaşım olanakları
D) Ekonomik faaliyetler
E) Teknolojik gelişmeler

12. Yağış miktarının yetersiz, sıcaklığın fazla olduğu çöl bölgeleri, yerleşmeleri sınırlandıran doğal faktörlerden birisidir.

Buna göre aşağıdaki kıtalardan hangisinde çöl bölgeleri yerleşmeyi sınırlandıran doğal faktörlerden birisi değildir?

- A) Asya B) Avrupa C) Afrika
D) Okyanusya E) Kuzey Amerika

13. Aşağıdakilerden hangisi yerleşmelerin kırsal ya da kentsel olarak ayırımında kullanılan kriterlerden birisi değildir?

- A) Nüfus miktarı
B) Nüfus yoğunluğu
C) Meskenlerin büyüklüğü
D) Sosyal yaşam olanakları
E) Yürütülen ekonomik faaliyetler

14. Dağınık yerleşmelerde meskenler birbirinden uzak, araziye yayılmış ve patika yollar ile birbirine bağlanmıştır.

Yukarıdaki bilgiye göre dağınık yerleşmelerle ilgili;

- I. alt yapı imkânlarının kısıtlı olması,
II. yerleşmelerin kapladığı alanın geniş olması,
III. meskenler arası ulaşım olanaklarının güç olması

gibi özelliklerden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

15. Merkezî idarenin üstünlüğüne dayalı bir yönetim anlayışıyla yönetilen ve ülkedeki idari birimlerin (il, ilçe ve köy) merkezî idarenin devretmeyi uygun gördüğü yetkileri kullanabildiği, tek bir birim olarak yönetilen ülkelere üniter devlet denir.

- I. Tek bayrağının olması
II. Merkezi bütçesinin olması
III. Yasama yetkisinin yalnızca TBMM'de olması

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye'nin üniter bir devlet olduğunu kanıtlayan özelliklerindendir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

16. Türkiye'de toplam nüfusu 750.000 ve üzeri olan iller, büyükşehir statüsüne sahiptir.

Buna göre aşağıdaki illerden hangisi büyükşehir statüsünde değildir?

- A) Manisa B) Yozgat C) Malatya
D) Balıkesir E) Diyarbakır

17. Türkiye'de idari statüsüne göre yerleşmeler köy, ilçe ve il olmak üzere üçe ayrılır. İdari statü aynı zamanda yerleşmelerin idari fonksiyonunu da belirler.

Buna göre Sakarya ili sınırları içerisinde bulunan aşağıdaki yerleşmelerden hangisinin idari fonksiyonu diğerlerinden farklıdır?

- A) Karasu B) Hendek C) Sapanca
D) Adapazarı E) Pamukova

18. Yerleşmelerin fonksiyonel özellik sayısı arttıkça çevrelerindeki diğer yerleşmeler üzerindeki etkisi de artar.

Aşağıda verilen yerleşmelerden hangisinin çevresindeki diğer yerleşmelere etkisi diğerlerine göre daha fazladır?

- A) İstanbul B) Konya C) Mardin
D) Zonguldak E) Trabzon

Ölçme ve Değerlendirme

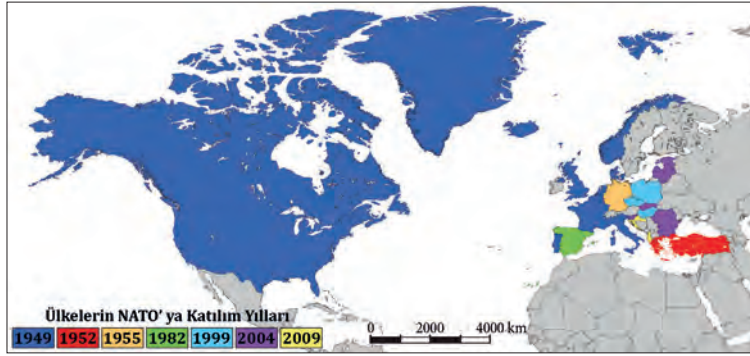

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız.

1. Dünya yüzeyinde en geniş doğal bölgeler _____ ve okyanuslardır.
2. Kuzey Amerika'nın batısı _____ bölgelere örnek verilebilir.
3. Türkiye iklim özelliklerine göre Karadeniz, karasal, geçiş ve _____ bölgelerine ayrılır.
4. Türkiye'de deprem bölgelerinin sınırları ile _____ kaynaklarının dağılışı arasında benzerlik vardır.
5. Amazon Havzası _____ iklim bölgesi sınırları içerisinde yer alır.

B) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

6. Yandaki görselde, NATO'nun kurulduğu 1949 yılından 2009 yılına kadar olan sınır değişimi gösterilmiştir.

NATO'nun sınırlarındaki bu değişimi bölge sınırlarının zaman içinde değişimi açısından değerlendiriniz.

.....

.....

7.

Ülkeler eğitim, sağlık, güvenlik, ulaştırma gibi alanlardaki hizmetlerin daha verimli bir şekilde sürdürülmesi, faaliyetlerin denetlenmesi amacıyla ülke çapında kendi amaçlarına göre işlevsel bölgeler oluşturmuşlardır.

Ülkelerin yürüttükleri hizmetlerin devamlılığını sürdürmek ve niteliğini artırmak amacıyla oluşturduğu işlevsel bölgeler, ülkelere ne tür katkılar sağlamaktadır?

.....

.....

8.

Ülkeler sahip oldukları doğal ve beşerî özellikleriyle çeşitli bölgelerin içerisinde yer almaktadır. Ülkelerin bulunduğu bu doğal ve beşerî bölgeler, bazen ülke sınırlarının tamamını kapsamayabilir. Örneğin ülkenin her yerinde nüfus yoğunluğu aynı oranda değilse o ülkede nüfus yoğunluğuna dair oluşturulmuş bölgeler farklılık gösterebilir.

Beşerî kriterlere göre oluşturulmuş hangi bölge sınırları Türkiye'nin sınırlarının tamamını içine alır?

.....

.....

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

9.

- I. Çöl bölgeleri
- II. Akdeniz iklim bölgesi
- III. Sanayileşmiş bölgeler

Verilen bölgelerden hangilerinin sınırlarında zaman içinde değişim daha zordur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

10. Türkiye aşağıdaki örgütlerden hangisine üye değildir?

- A) NATO
- B) Avrupa Birliği
- C) Birleşmiş Milletler
- D) İslam İşbirliği Teşkilatı
- E) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

11. Türkiye’de nüfus yoğunluğunun seyrek olduğu alanları içine alan bir bölge oluşturulmak istenirse aşağıdaki yerlerden hangisinin bu bölge sınırları içerisinde olması beklenemez?

- A) Taşeli Platosu
- B) Hakkâri Yöresi
- C) Tuz Gölü çevresi
- D) Çatalca-Kocaeli Platosu
- E) Menteşe Yöresi

12. Bir amaca göre oluşturulan bölgelerin kapladığı alanın büyüklüğü, o bölgenin oluşturulmasında kullanılan kriterin özelliğine göre değişir. Oluşturulan bölgenin alanı büyüdükçe sınırları içerisinde bulunan ülke sayısı da o kadar fazla olur.

Buna göre aşağıdaki bölgelerden hangisinin sınırları içerisinde bulunan ülke sayısı diğerlerine göre daha azdır?

- A) Step iklim bölgesi
- B) Dünya çöl bölgeleri
- C) Ekvatorial iklim bölgesi
- D) Savan bitki örtüsü bölgesi
- E) Tundra iklim bölgesi

13.

- I. ABD
- II. Türkiye
- III. İspanya

Yukarıda verilen ülkelerden hangileri maki bitki örtüsü bölgesi sınırları içerisinde yer alır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

14. Aşağıdakilerden hangisi beşerî bölgelerin oluşturulmasında kullanılan kriterlerden birisi değildir?

- A) İdari yapı
- B) Dinî inanış
- C) İklim özellikleri
- D) Yerleşme tipleri
- E) Ekonomik özellikler

15. Aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölgeler arasında yer almaz?

- A) Nüfus bölgeleri
- B) Hizmet bölgeleri
- C) Yönetim bölgeleri
- D) İstatistik bölgeleri
- E) Kalkınma projesi bölgeleri

16. Aşağıda verilen bölgelerden hangisinin sınırı ile ülke sınırları örtüşmemektedir?

- A) NATO
- B) Birleşmiş Milletler
- C) Türk Kültür Bölgesi
- D) İslam İşbirliği Teşkilatı
- E) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

Ölçme ve Değerlendirme

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız.

1. İlk insanlar ihtiyaçlarını doğal çevreden _____ karşılamıştır.
2. Günümüzden 10-12 bin yıl önce insanlar _____ faaliyetle birlikte yerleşik hayata geçmiştir.
3. Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler insanların ihtiyaçlarının _____ neden olmuştur.
4. Atatürk Barajı'nın faaliyete geçmesiyle _____ tarım alanlarında artış yaşanmıştır.
5. Günümüzde doğal kaynakların hızla tüketilmesi _____ sorunlarının artmasına neden olmuştur.

B) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını boş bırakılan alana yazınız.

6. Aşağıdaki görselde, denizde meydana gelen petrol tankeri kazası sonrasında tankerden sızan petrolün kıyıda meydana getirdiği çevre kirliliği gösterilmiştir.

Tanker kazası sonrası denize sızan petrolün etkili olduğu kıyıda ne gibi çevre sorunlarının yaşanması beklenir?

.....

.....

.....

7.

İnsanların biyosferdeki etkilerinin başında bitki örtüsünü tahrip etmesi gelmektedir. İnsanların özellikle tarım ve yerleşme alanı açmak, sanayi tesisleri kurmak, yakacak odun ve kereste elde etmek, hayvanları otlatmak için yapmış olduğu tahribatlar doğal bitki örtüsüne yönelik başlıca tahribatlarından biridir.

Doğal bitki örtüsünün insanlar tarafından yoğun bir şekilde tahrip edilmesinin atmosfere ne tür etkilerinin olması beklenir?

.....

.....

.....

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

8. Aşağıdakilerden hangisi doğal dengenin bozulmasıyla doğal çevrede yaşanabilecek durumlardan birisi değildir?

- A) Can kayıplarının yaşanması
- B) Heyelan olayının görülmesi
- C) Sel ve taşkınların yaşanması
- D) Sulanabilir tarım alanlarının artması
- E) Tarım arazilerinin sular altında kalması

9.

Sovyetler Birliği döneminde, Aral Gölü'nü besleyen Amuderya ve Siriderya ırmaklarının sularının pamuk tarlalarına akıtılması sonucu 1960'lı yıllardan bu yana kurumaya başlayan Aral Gölü, yüzde 90 oranda küçülerek ikiye bölünmüştür. Aral Gölü eski kıyılarından 170 kilometreye kadar geri çekilmiş durumdadır. Suların çekildiği bölümde *dünyanın en genç çölü* Aralkum oluşmuştur.

Aral Gölü çevresinden her sene rüzgârla birlikte uçan yaklaşık 100 milyon ton tuzlu kum tozları bölgede büyük bir çevre felaketinin yaşanmasına neden olur. Aral Gölü Havzası'nda yaşayan Kazakistan ve Özbekistan uyruklu yaklaşık 2 milyon kişi bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Havzada yaşayan insanlarda çeşitli hastalıklar baş göstermektedir. Bebek ölümlerinde artış yaşanmaktadır.

Aral Gölü kıyısında balıkçı kasabası olarak bilinen Moynak'ta, tarım arazilerinin büyük oranda tuzlanması ve göl sularının yüzlerce kilometre geri çekilmesiyle tarımsal faaliyetler ve balıkçılık önemli bir zarar görmüştür. Bu nedenle bu bölgede yaşayan halkın bir bölümü ülkenin diğer bölgelerine göç etmiştir.

Okuma parçasına göre aşağıdakilerden hangisi Aral Gölü'nün kurumasıyla bölgede meydana gelen durumlardan biri değildir?

- A) Tarım arazilerinin yok olması
- B) Halkın başka bölgelere göç etmesi
- C) Sularının çekildiği alanlarda çöllerin oluşması
- D) Havzada yaşayan insanlarda hastalıkların baş göstermesi
- E) Aral Gölü'nü besleyen akarsuların akış yönünün değiştirilmesi

10. Aşağıda insanın var olduğu günden bugüne doğal çevreyi kullanma biçimleri verilmiştir.

- I. Bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle insanların doğayı etkileme gücü artmıştır.
- II. Tarım yapmayı öğrenen insanlar topraktan yeni ürünler üretmeye başlamıştır.
- III. İnsanlar ihtiyacını doğal çevreden doğrudan karşılamıştır.
- IV. İnsanların doğal ortamı kullanma becerisi madenlerin işlemeye başlamasıyla artmıştır.

İnsanın doğal çevreyi kullanma biçimlerini, insanlığın dünyadaki serüveni açısından sıralaması aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I, II, III ve IV
- B) III, II, IV ve I
- C) II, I, III ve IV
- D) III, IV, I ve II
- E) I, III, II ve IV

11. Aşağıdakilerden hangisi doğal çevrede insan eliyle meydana gelen değişimlerden birisi değildir?

- A) Eğimli yamaçların teraslanması
- B) Deniz altından tüp geçitlerin yapılması
- C) Akarsular üzerine barajların yapılması
- D) Doğal bitki örtülerinin kendini yenileyebilmesi
- E) Denizlerde yeni ulaşım kanallarının açılması

12.

- I. Çevre kirliliği
- II. Canlı türlerinin azalması
- III. Doğal kaynakların tüketilmesi

Yukarıdakilerden hangileri insanların doğal çevrede yapmış olduğu etkilere bağlı ortaya çıkan çevre sorunlarındandır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III